

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיֵּשֶׂא אֶהָרֶן אֶת יָדוֹ אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם" (ט', כב')

עַל הַפְּתוּב "וַיֵּשֶׂא אֶהָרֶן אֶת יָדוֹ אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם", פָּרַשׁ רש"י: "וַיְבָרְכֵם", (שִׁבְרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּשׁ בְּרָכוֹת שֶׁל) בְּרַכַּת הַכֹּהֲנִים: 'בְּרַכָּךְ (ה' וַיִּשְׁמְרָךְ), יָאֵר (ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְךָ), יֵשֶׂא (ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיֵּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם)". וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שָׁפָן, מָה רָאָה אֶהָרֶן הַכֹּהֵן לְבָרַךְ דּוֹקָא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּבְרַכַּת הַכֹּהֲנִים? נִקְדִּים תַּחֲלִיָּה מָה שְׁפָתוֹב בְּפָרַשַׁת "בְּלָק" (כב, כח): "וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתוֹן וַתֵּאמֶר לְבַלְעֵם מָה עָשִׂיתִי לְךָ כִּי הִפְתִּינִי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים". וּפְרַשׁ רש"י: "זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים – רָמַז לֹ(=הַקַּב"ה לְבַלְעֵם): אֶתָּה מְבַקֵּשׁ לְעִקּוֹר אוֹמָה, הַחוּגְגַת שְׁלֹשׁ רַגְלִים בְּשָׁנָה!?"

הֵנָּה, לִוְמִדִּים אָנוּ מִפְּאֵן, שְׁזֹכוֹת מִצְוֹת שְׁלֹשׁ הַרְגָלִים עֲמָדָה לְיִשְׂרָאֵל לְהַצִּילֵם מִקְלַלַת בְּלָעֵם הַרְשָׁע. וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שָׁפָן, מִדּוּעַ עֲמָדָה זְכוֹת שְׁלֹשׁ הַרְגָלִים לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הַמִּצְוֹת? בְּסִפְר "בְּנֵי אֲרִיאֵל" (בְּלָק) הוּא מְפָרֵשׁ עֲנִיָּן זֶה עַל-פִּי הַפְּתוּב (בַּמְדָּבָר כד, א): "וַיֵּרָא בְּלָעֵם כִּי טוֹב בְּעֵינַי ה' לְבָרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים, וַיֵּשֶׂת אֶל הַמְדַבֵּר פָּנָיו". וּפְרַשׁ שֵׁם אוֹנְקֵלוֹס: "וַיִּשְׁוִי לְקַבֵּל עֲגָלָא דְעַבְדוֹ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא". דְּהֵינּוּ, בְּלָעֵם הַרְשָׁע שְׁת/שֵׁם פָּנָיו אֶל הַמְדַבֵּר כְּדִי לְעוֹרֵר אֶת חֲטָא הַעֲגָל, בְּחוּשְׁבוֹ שְׁכָךְ יוֹתֵר לוֹ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל.

וְאוּלָּם, שְׁכַפִּי שְׁהַבְּאֵנוּ, זְכוֹת שְׁלֹשׁ הַרְגָלִים עֲמָדָה לְיִשְׂרָאֵל, כְּפִי שְׂאוּמֵר הַפִּיטָן הָאֱלֹקִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַקָּלִיר (פִּיּוֹט לַחֵג הַפֶּסַח): "...אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר תַּעֲזוּ בְלַעְדִּי, יִכְפֹּר...בְּאֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי". דְּהֵינּוּ, מָה שְׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֲגָל, וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת לב, ד): "אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל", יִכְפֹּר עַל-יְדֵי (וַיִּקְרָא כג, ב) "אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי".

מִעֲתָה מְבוֹאֵר הֵיטֵב מָה שְׁרָמְזָה הָאֲתוֹן לְבַלְעֵם, בְּאוֹמְרָה אֵלָיו: "כִּי הִפְתִּינִי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים", וּפְרַשׁ רש"י: "זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים" – רָמַז לוֹ, אֶתָּה מְבַקֵּשׁ לְעִקּוֹר אוֹמָה, הַחוּגְגַת שְׁלֹשׁ רַגְלִים בְּשָׁנָה!?" כְּלוּמָר, הֲלֹא עַל-יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל עֲתִידִים לַחְגוּג אֶת שְׁלֹשׁ הַרְגָלִים בְּכָל שָׁנָה, יִתְכַפֵּר לָהֶם חֲטָא הַעֲגָל, וְאֵיךְ אֶתָּה רוֹצֵה לְקַלֵּל בְּגִלְלַת חֲטָא הַעֲגָל?

וְנִרְאָה לְבָאֵר עֲנִיָּן זֶה בִּיתֵר שְׂאֵת (שְׁקִיּוּם מִצְוֹת שְׁלֹשׁ הַרְגָלִים הִיא כְּפָרָה עַל חֲטָא הַעֲגָל), עַל-פִּי מָה שְׂאֵמֵר מֹשֶׁה רַבְּנוּ לְפָנָי ה' יִתְבָּרַךְ לְאַחַר חֲטָא הַעֲגָל (שְׁמוֹת לב, יג): "זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם כִּדְבַר וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרַבָּה אֶת זִרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי שָׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתָן לְזִרְעֲכֶם וְנָחְלוּ לְעַלְמִם". וְדַרְשׁוּ חַז"ל עַל-כֵּךְ בְּמִדְרָשׁ (שְׁמוֹת רַבָּה מִד, ה): "זָכֹר לְאַבְרָהָם" – לְמָה מְזַכִּיר כָּאֵן (מֹשֶׁה אֶת) שְׁלֹשֶׁת (ה)אֲבוֹת?...אָמַר מֹשֶׁה: אִם שְׂרִיפָה הֵם (=יִשְׂרָאֵל) חֲתִיבִים, זָכֹר לְאַבְרָהָם שֶׁנִּתֵּן נַפְשׁוֹ לְכַבֵּשׁן הָאֵשׁ, לְהַשְׂרִיף עַל (קְדוּשַׁת) שְׁמֶךָ, וַתֵּצֵא (=וַתַּחֲשֵׁב) שְׂרִיפָתוֹ לְשְׂרִיפַת בְּנָיו (=כְּאִילוֹ נִשְׂרָפוּ בְּנָיו). וְאִם הַרִיגָה הֵם (=יִשְׂרָאֵל) חֲתִיבִים, זָכֹר לְיִצְחָק אֲבִיהֶם, שֶׁשָּׁפַט צְוָאוֹ עַל גְּבִי הַמְּזוּבָּח, לְהַשְׁחֵט עַל שְׁמֶךָ וַתֵּצֵא (=וַתַּחֲשֵׁב) הַרִיגָתוֹ לְהַרִיגַת בְּנָיו. וְאִם גָּלוּת הֵם חֲתִיבִין, זָכֹר לְיַעֲקֹב אֲבִיהֶן, שֶׁגָּלָה מִבֵּית אָבִיו לְחָרָן, וַיֵּצֵאוּ אֵלָיו בְּאֵלוֹ. הוּי (=וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב) "זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל".

וְרֵאוּי לְהוֹסִיף כָּאֵן מָה שְׁמוּבָא בְּמִדְרָשׁ, שְׁשִׁלְשַׁת הַרְגָלִים הֵם כְּנִגְדַ שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים – אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב – וּכְפִי שְׁפָתוֹב שֵׁם (שְׁמוֹת רַבָּה לָא, ב): "כְּתִיב, 'שְׁלֹשׁ רַגְלִים תַּחֲגֵל בְּשָׁנָה' – הַקַּב"ה קִבְּעַ שְׁלֹשׁ רַגְלִים בַּתּוֹרָה, בְּזֹכוֹת הָאֲבוֹת".

עֲנִיָּן זֶה מְבוֹאֵר בִּיתֵר הַרְחֵבָה בְּדַבְרֵי ה"טוֹר" (או"ח סִימָן תִּי"ז), בְּשֵׁם אֲחִיו הַרַב יְהוֹדָה, הָאוּמֵר, "שְׁהַמוֹעֲדִים נִתְקַנּוּ כְּנִגְדַ הָאֲבוֹת: פֶּסַח כְּנִגְדַ אַבְרָהָם, דְּכָתִיב (בְּרַאשִׁית יח, ו): 'לוֹשִׁי וְעָשִׂי עוֹגוֹת', וּפֶסַח הָיָה. שְׁבוּעוֹת כְּנִגְדַ יִצְחָק, שְׁתַּקִּיעַת שׁוֹפָר שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָה הָיָה בְּשׁוֹפָר מֵאִילוֹ שֶׁל יִצְחָק. סְכוֹת כְּנִגְדַ יַעֲקֹב, דְּכָתִיב (בְּרַאשִׁית לג, יז): 'וַיַּעֲקֹב נָסַע סְכוֹתָהּ וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וַלְמַקְנָהּוּ עָשָׂה סְכוֹת'".

הנה פי כן מבוואר היטב מה שאמרה האתון לבלעם, שבקש לקלל את ישראל בגלל **חטא העגל**, "אתה מבקש לעקור אומה, החוגגת שלש רגלים בשנה?". שהרי, שלש רגלים אלו מכונים כנגד שלשת האבות, אשר זכותם עמדה לישראל לכפר על **חטא העגל**, כפי שאמר משה בתפילתו לפני הקב"ה: "זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך".

וצריך לדעת, שקודם שחטאו ישראל בעגל לא היו צריכים כלל את ברכת הנהנים. שכן, צינורות השפע נמשכו להם ישירות מאת הקב"ה, ולא על-ידי שליח. אולם, לאחר שחטאו ישראל בעגל, פגמו באותם צינורות השפע, ועל-פני צוה הקב"ה את הנהנים משבט לוי, שהיו השבט היחיד שלא חטא בעגל, שימשיכו הם את הברכה לבני ישראל. והנה כבר למדנו שהכפרה של חטא העגל היא בזכות שלש הרגלים/שלשת האבות, ועל פני הדבר רמזו בברכת הנהנים, כדי שבזכות הרגלים והאבות יזכו הנהנים להמשיך את הברכות לעם ישראל:

1. מטעם זה יש בברכת הנהנים שלשה פסוקים – כנגד שלשת האבות, שהם כנגד שלש הרגלים, המכפרים בקדושתם על חטא העגל.
2. מטעם זה יש בברכת הנהנים 15 תיבות, כנגד 15 ימים שיש בשלש הרגלים.
3. מטעם זה יש בברכת הנהנים ששים אותיות – כדי לרמז על שלש מאות וששים השעות שיש בשלש הרגלים, המבטלות בששים (=פ"י ששים) את שש השעות של חטא העגל. ולכן ברך אהרן הכהן את העם בברכת הנהנים, אשר יש בה רמז נפלא על כפרת חטא העגל ב-ג' פסוקים, טו' תיבות וששים אותיות. (ע"פ "אורה של תורה" להרה"ק פ"נחס פרידמן) "כל הולך על גחון"

על הכתוב, "כל הולך על גחון", אומרים חז"ל (המאירי, קידושין ל'): "(לעולם) ירגיל (האדם את) עצמו בלימוד (התורה), עד שיהיו אפילו (ה)פרטים הדקים שבתורה סדורים לו. (ולכן) לא נקראו (ה)ראשונים 'סופרים', אלא (על) שהיו מונין (=סופרים) כל אותיות שבתורה, והיו אומרים: **ו** של גחון – חצי התורה באותיות".

כלומר, אם נספור את כל אותיות התורה, ה-ו' של "גחון" היא אמצא כל האותיות שבתורה. וצריך להבין ענין זה. שכן, על מה זכה "הולך על גחון", הוא **הנחש**, שנרמז שמו בדיוק באמצע אותיות התורה? בספר "ומתוק האור" מובא הסבר נאה על-פי דברי הגאון מוילנא זיע"א, שמפרש את דברי הגמרא (בבא קמא כג'), האומרת: "**א**רס נחש – בין שיניו הוא עומד".

והביא הגאון רמז על-כך ואמר, שאם נציב את האותיות "**שטן**" תחת האותיות "**נחש**":

נ ח ש
ש ט נ

נקבל את האותיות "**שטן**" מימין ו-"**שן**" משמאל, ובאמצע את האותיות "**חט**". ועל-כך רמזה הגמרא, באומרה "ארס נחש – בין שיניו הוא עומד". והיננו, "הארס של הנחש" הוא ה-**חט** (א) העומד בין שיניו של **הנחש**, הוא **השטן**, הוא **יצר הרע**, שמסית את האדם לחטא. וצריך לדעת (ספ"ה נב), "שכל הגדול מחברו – **יצרו** גדול הימנו". ולכן, ככל שהאדם גדול יותר בתורה, כך נטפל עליו **יצר הרע** ביתר עז וחוזקה, ומנסה להסיתו. ולכן, דוקא באמצע/בעומקה של התורה, במקום שבו נגלית גדולתה ועומקה של התורה הקדושה, שם נמצא **הנחש**, הוא "ההולך על גחון". ולכן צריך האדם לדעת ולהיזהר, וגם כשהוא גדול בתורה ובקי בכל הפרטים הדקים של התורה, וצולל בעומקה של התורה, דע לך, שההולך על הגחון, הוא **הנחש**, הוא **יצר הרע**, אורב לך שם. "ואת החזיר"

פעם נתכנסו בוילנא רבני העיר והסביבה, כדי לדון בעניני השעה, ולתקן כמה תקנות נחוצות. אורח הכבוד היה רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, הלא הוא ה"חפץ חיים", שהיה מנהיג חרדי נערץ בקהילות ישראל שבאירופה. בכל מקום בואו הטיף ה"חפץ חיים" לשומעיו להיזהר ולהשמר מאיסורי לשון הרע ומרכילות, שהם אבי-אבות הטומאה. גם הפעם פנה ה"חפץ חיים" בדברים נרגשים באזני הרבנים הנאספים, והציע להם לצאת בקול קורא להמוני בית ישראל נגד העוברים על איסורי לשון הרע, החמורים, ולהדגיש שהמדבר לשון הרע - כאילו אוכל חזיר. בתום דבריו הנרגשים של ה"חפץ חיים", קם רבי חיים עוזר, ובקש מהאורח הנערץ, שיסיר את ההצעה שהציע זה עתה, וכך אמר לו: אם נפרסם קול קורא בקהילות ישראל, כפי שהצעת, שבו נשנה את איסורי לשון הרע לאכילת חזיר (למרות שכן הדבר) - התוצאה מן תהיה, שלא נצמצם באורח ממשי את העבירות של רכילות ולשון הרע, ולעומת זאת נחליש בעיני הקמונים את חומרת האיסור של אכילת בשר החזיר..... שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!